

Asia: VN/9732/2019

STM065:00/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Yleiset kommentit uudistuksesta ja esitysluonnokseen sisältyvistä ehdotuksista

- **yleiset huomiot ehdotetuista vanhempainpäiväraahajärjestelmän muutoksista**

Esityksen mukaan ehdotetaan uudistettavaksi sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäiväraahajärjestelmä kokonaan. Muutoksesta johtuen ehdotetaan muutoksia sairausvakuutuslakiin, työsopimuslakiin ja varhaiskasvatuslakiin. Lisäksi muutoksia ehdotetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta an-nettuun lakiin, työttömyysturvalakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin sekä yhteensä 23 muuhun lakiin.

Kuntaliitto huomauttaa, että kunnan kannalta muutokset vaikuttavat kuntiin sekä työnantajana että varhaiskasvatuspalvelun järjestäjänä. Myös muutokset kotihoidon tukeen vaikuttavat kunnan kustannuksiin, sillä kotihoidon tuki on kunnan rahoittamaa, vaikka Kela huolehtii tuen maksatuksesta.

Kuntaliitolla ei ole tarkempaa kantaa esityksen mukaiseen vanhempainraha-malliin. Hallitusohjelman mukaan perhevapaaudistuksen tavoitteena on, että perhevapaat ja hoitovastuu jakautuvat perheissä nykyistä tasaisemmin, tasa-arvo työelämässä vahvistuu ja sukupuolten väliset palkkaerot pienenevät.

Esitykseen sisältyy työelämän joustoja, jotka lisäävät merkittävästi kunnille ja kuntayhtymille aiheutuvia kustannuksia. Kuntaliitto muistuttaa, että kunnat ja kuntayhtymät toimivat sekä järjestelmän rahoittajana, työnantajana että palveluiden tuottajana. Joustot lisäävät kustannuksia esimerkiksi sairauspäivärahoissa ja varhaiskasvatuksessa.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ei ole riittävästi arvioitu järjestelmän vaikutuksia lapsiin ja varhaiskasvatuspalveluiden käyttöön. Mikäli perheet käyttävät vapaita joustavasti ja pienissä osissa siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tulee lapsen varhaiskasvatukseen osallistumisesta vastaavasti katkonaista. On syytä pohtia uudistusta työelämävaikutusten ja jouston lisäksi myös lasten näkökulmasta.

- **kommentit raskaus- ja erityisraskausrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

- **kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

Kuntaliiton kommentit tältä osin yleisissä huomioissa

- **kommentit muita sairausvakuutuslakiin ehdotettuja muutoksia koskien**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa. Kuntatyönantaja KT ottaa asiaan tarkemmin kantaa.

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin**

Lakia lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeus kotihoidon tukeen voisi alkaa jo ennen lapsen varhaiskasva-tusoikeuden alkamisikää. Kuntaliitto pitää muutosta perusteluna, mutta huomauttaa, että muutoksesta saattaa aiheutua lisäkustannuksia kotihoidontuen käyttöön liittyen. Lisäksi kotihoidontuen kuntalisää maksavien kuntien osalta tulee pohdittavaksi, miten muutos vaikuttaa mahdollisen kuntalisän maksamiseen.

Kuntaliitto huomauttaa, että yksityisen hoidon tuen osalta on varmistuttava siitä, että oikeus yksityisen hoidon tukeen alkaa vastaavasti samaan aikaan kuin varhaiskasvatustuksen mukainen lapsen oikeus saada varhaiskasvatusta alkaa.

Muita etuuslakeja koskevat muutosehdotukset

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista muihin etuuslakeihin**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa muiden etuuslakien osalta

Laki varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevan lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista varhaiskasvatuslakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin**

Varhaiskasvatuslakia koskevat muutosehdotukset

Varhaiskasvatuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeus varhaiskasvatukseen alkaisi jatkossa sen kalenterikuukauden alussa, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta.

Kuntaliitto pitää varhaiskasvatuksen alkamisesta esitettyä muutosta selkeänä. Kuntaliitto huomauttaa, että riippuen siitä miten perheet vanhempainrahapäi-viä pitävät, voi muutos lisätä pienten lasten varhaiskasvatuspalvelun käyttöä. Vauvaikäisten lasten palvelun järjestäminen lisää kustannuksia merkittävästi. Lisäksi toiminnan toteuttamiselle tarvitaan erilaisia tilaratkaisuja esimerkiksi nukkumisjärjestelyjen ja ruokailujen osalta.

Esityksen mukaan oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyisi, vaikka lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta sinä aikana, jona lapsen hoidosta maksetaan sairausvakuutuslain mukaista vanhempainrahaa, mikäli poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa ja mikäli se on ennalta ilmoitettu.

Kuntaliitto pitää perusteltuna sitä, että varhaiskasvatuspaikkaa ei voi käyttää vanhempainrahan kanssa samanaikaisesti. Muiden poissaolojen osalta vastaa-vaa oikeutta paikan säilymiseen ei ole. Kuntaliitto vaatii selvennystä, millaisen poissaolon osalta paikka säilyy. Esityksen mukaan oikeus samaan varhaiskasvatuspaikkaan säilyy, mikäli poissaolo kestää yhtäjaksoisesti enintään 13 viikkoa. Varhaiskasvatuslaissa tulisi selkeästi mainita, että tätä pidempien yhtä-jaksoisten poissaolojen osalta lapsella ei ole oikeutta samaan varhaiskasvatuspaikkaan.

Vanhempainrahasta johtuvasta yli viisi päivää kestävästä yhtäjaksoisesta poissaolosta olisi ilmoitettava vähintään kuukautta ennen ensimmäistä poissa-olopäivää. Esityksestä ei tarkemmin selviä, että mikäli ilmoitus tulee myöhemmin, menettääkö lapsi oikeuden samaan varhaiskasvatuspaikkaan sekä mahdollisen asiakasmaksun hyvittämiseen. Kuntaliitto vaatii tältä osin selvennystä asiaan liittyen. Toistuvista 1-5 päivää kestävästä poissaoloista on ilmoi-tettava vähintään viikkoa ennen ensimmäistä poissaolopäivää. Kertaluonteisista alle viisi päivää kestävästä poissaoloista ei olisi ilmoitusveloitetta eivätkä päivät olisi maksuttomia.

Kuntaliitto pitää hyvänä sitä, että poissaolosta tältä osin on ilmoitettava ajoissa. Kuntaliitto huomauttaa, että asia kuitenkin melko sekava. Miten selkeästi asia saadaan tiedotettua asiakkaille,

jotta he tietävät milloin millaisenkin poissaolo tulee ilmoittaa, jotta paikka säilyy ja maksua ei peritä. Lisäksi erilaiset ilmoitusvelvoitteet lisäävät kunnan hallinnointityötä.

Kuntaliitto muistuttaa, että joustava vanhempainrahakauden käyttö lisää poukkoilevaa varhaiskasvatukseen osallistumista ja haastaa siltä osin laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamista. Lisäksi varhaiskasvatuksen tiukat mitoitussäädökset ja kelpoisuusvaatimukset ovat haastavia tilanteessa jossa varhaiskasvatuksessa työskentelevät työntekijät haluavat itse käyttää vanhempainpäivärahaa joustavasti.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia koskevat muutosehdotukset

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että varhaiskasvatuslain mukaisesti ennalta ilmoitetut vanhempainrahapäivien käyttämisestä johtuvat poissaolot olisivat maksuttomia.

Kuntaliitto pitää varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutosta selkeänä ja hyvänä sitä, että maksuttomuuden perusteena käytetään varhaiskasvatuslain 15 §:ään esitettyjen poissaolon ilmoittamiseen liittyviä aikoja. Kuntaliitto huomauttaa, että epäselvyyksien välttämiseksi asiakasmaksulakiin olisi hyvä lisätä kohta, minkä perusteella vanhempainrahaan liittyvän poissaolon osalta maksu kuitenkin voitaisiin periä.

Kuntaliitto huomauttaa, että joustava toimintatapa lisää merkittävästi asiakasmaksuun liittyviä hyvityskäytänteitä ja hallinnollista työtä. Asia on toki asi-akkaan kannalta ymmärrettävä ja kannatettava.

Laki työsopimuslain ja laki merimiesten työsopimuslain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista työsopimuslakiin ja laki merimiesten työsopimuslakiin**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa. Kuntatyönantaja KT ottaa asiaan tarkemmin kantaa

Laki vuosilomalain ja laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista vuosilomalakiin ja merimiesten vuosilomalakiin**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

Liitelait (lakiehdotukset 18-29)

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista liitelakeihin**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa liitelakien osalta.

Vaikutusten arviointi

- **Taloudelliset vaikutukset**

Esityksessä lähdetään oletuksesta, että isät eivät käyttäisi laajasti heille kiintiöityjä vapaita. Jos isät lisäävät heille kiintiöidyn vapaan käyttöä, uudistuksen kustannukset ylittyvät merkittävästi ja hallitsemattomastikin suuremmiksi kuin mitä esityksessä on arvioitu. Uudistuksen tavoitteena kuitenkin on, että isät käyttäisivät heille kiintiöidyt vapaat. Kuntaliitto vaatii, että vaihtoehto huomioidaan myös uudistuksen kustannusarviossa.

Esityksen mukaan uudistus on varhaiskasvatuksen kannalta kustannusneutraali. Opetus ja kulttuuriministeriön esityksessä tekemien arvioiden mukaan vanhempainvapaiden tuomat kustannussäästöt sekä joustojen aiheuttamat lisäkustannukset menevät tasan. Tästä johtuen julkiselle taloudelle ei aiheudu varhaiskasvatuksen osalta kustannussäästöjä tai uusia kustannuksia.

Esityksessä kuitenkin todetaan, että varhaiskasvatuksen järjestäjille voi syntyä lisäkustannuksia vanhempainpäiväraahajärjestelmään ehdotettujen joustojen vuoksi. Kuntaliitto huomauttaa, että kustannuksia voi syntyä, jos kaikkia varhaiskasvatusryhmän paikkoja ei saada täytettyä, eikä poissaolojen osalta voi periä asiakasmaksuja. Tämä on esityksessäkin tunnistettu.

Kuntaliitto huomauttaa, että toiminnan sopeuttamien varhaiskasvatukseen liittyvien tiukkojen mitoitusten osalta tältä osin on melko mahdotonta, vaikka esityksessä tällainen vaihtoehto esille nostetaankin. Lisäksi esityksen mukaan kustannusvaikutuksia lasten poissaoloista voi syntyä kunnalliselle varhaiskasvatuksen järjestäjälle jossain määrin myös palvelusetelillä tai ostopalveluna järjestetystä toiminnasta. Kuntaliitto muistuttaa, että vastaavasti kustannuksia voi syntyä myös yksityisen hoidon tuen osalta.

Kuntaliitto huomauttaa, että kunnalle kustannuksia syntyy myös työnantajana ja erityisesti varhaiskasvatuksen osalta, kun varhaiskasvatuksessa työskentelevät käyttävät vanhempainrahajärjestelmän mahdollistamia joustoja. Varhaiskasvatuslain mukaisten kelpoisuusehdot täyttävien sijaisten saamiseksi syn-tyy haasteita, samoin mitoituksista huolehtimisen osalta.

Kuntaliitto vaatii tarkempia kustannusvaikutusten laskelmia varhaiskasvatuksen järjestämiskustannusten osalta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan uudistus ei varhaiskasvatuksen osalta ole kustannusneutraali.

- **Vaikutukset julkiseen talouteen**

Kuntaliiton kommentit tältä osin taloudellisten vaikutusten kommenttikentässä

- **Vaikutukset kotitalouksiin**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

- **Vaikutukset yrityksiin**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kuntaliiton kommentit tältä osin taloudellisten vaikutusten kommenttikentässä

- **Muut yhteiskunnalliset vaikutukset**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

- **Vaikutukset lapsiin ja perheisiin**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

- **Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

- **Vaikutukset yhdenvertaisuuteen**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

○ **Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään**

Kuntaliitolla ei kommentoitavaa

- **Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähälle arvoinnille? Jos on, niin mikä?**

Varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvät kustannusvaikutukset ja vaikutusarviot mikäli pieniä lapsia tulee varhaiskasvatukseen nykyistä enemmän.

Hallituksen esityksen toimeenpano ja seuranta

- **kommentit liittyen uudistuksen toimeenpanoon ja seurantaan**

-

Muut mahdolliset kommentit

-

Lahtinen Jarkko
Suomen Kuntaliitto